

BEVEZETŐ

A *Magiszter* őszi számának több írása a 2017-es esztendő kiemelkedő eseményei köré szerveződik.

Eseményként tarthatjuk számon – noha egy koherens fejlesztéspolitikai kontextusban *folymatnak* kellene lennie – az új tantervek bevezetését az általános iskola felső tagozata, az V–VIII. osztály számára. Az oktatásfejlesztésben – s most csak a bemeneti szabályozás alapidokumentumainak, a tanterveknek a felújítására gondolok –, nem szerencsések a véletlenszerű, *esemény*-jellegű változások. A korábbi években lezajlott elemi szakaszt érintő tantervi újítások folytatásaként kiszámítható volt, hogy a felmenő rendszer logikája szerint idén sorra kerül az V–VIII. osztályos tantervek megújítása is. Noha az események e láncolata követhető és kiszámítható, a romániai fejlesztéspolitikát az inkoherenca, a véletlenszerűség és az állandó felkészületlenség jellemzi. Ebből a szemszögből két, az 1998-as oktatási reform kezdetétől fogva megoldatlan probléma emelhető ki: egyfelől a tantervfejlesztés folyamatos, kutatásokra alapozott kultúrájának/gyakorlatának, másfelől a fejlesztési folyamatokat koordináló intézményes háttérnek a hiánya. Kezdjük az utóbbival. A jelenlegi tantervfejlesztés szakmai háttérét a szak tárcának alárendelt intézmény, az ISE¹ biztosítja, az ezzel kapcsolatos koordinálási és folyamatos fejlesztési igényekhez mérten kevés szakemberrel. Ha éppen tantervfejlesztési „akció” van, az ISE munkatársai által kidolgozott „konceptió” alapján (pl. kompetenciák elrendezése, tantervi egységek struktúrája, formai követelmények) a különböző tantárgyak mentén ad hoc tantervbizottságok szerveződnek. Pályázati rendszerben bárki jelentkezhet bizottsági tagnak, aki ténylegesen szeretne valamit tenni a változás érdekében, ugyanakkor elég vaskos a tanári portfóliója is. Nem a tantervbizottságok hozzáértését kérdőjelezem meg. Hanem azt tenném szóvá, hogy a hiteles tantervfejlesztéshez szükséges szakértőség azt feltételezné, hogy egy főállású alkalmazottakat foglalkoztató intézmény ne csak három hónapnyi tűzoltásként, hanem folyamatosan foglalkozzék a hiteles fejlesztést megalapozó feladatokkal. Eme teendők egyike az elméleti megalapozás: a pedagógiai és az egyes műveltségterületek, tantárgyak szemléletét és tartalmát meghatározó szaktudományos nézetrendszerek átlátása. Eme elméletibb nézőpontot szükség-szerűen ki kellene egészítenie – a romániai gyakorlatban hiányzó – empirikus kutatásoknak: a tantervek kísérleti kipróbálásának, a diagnosztizálásnak, a hatásvizsgálatnak, s az erre alapozó tantervi korrekciónak. Folyamatos kutatási alapokra épülhetne az adott tantárgyak mentén a tervezés felmenő rendszerben történő átgondolása: azaz az általános iskola felső tagozatának tantervei egyértelműen az elemi szakasz követelményeinek folytatásaként, illetve a középiskola szakasz előre látásában biztosíthatnának valamiféle koherenciát. S mindaddig csak a tantervi keresztkapcsolatok vertikális összefüggéseinek fontosságát emeltem ki azért, hogy látható legyen annak a spirális elrendezésnek a

¹ Institutul de Științe ale Educației. Neveléstudományi Intézet. www.ise.ro

fontossága, amely a tanulói kompetenciák fejlesztésének komolyan vétele szempontjából nélkülözhetetlen és következetesen érvényesítendő szempont.

A vertikális összefüggések mellett a tantervfejlesztés egyik alapvető követelménye a horizontális tantervi keresztkapcsolatok biztosítása. A romániai tantervfejlesztési gyakorlatban lehetőség sincs arra, hogy legalább az egy műveltségterülethez tartozó tantárgyi programok összehangolása megtörténjék: például a matematika, a kémia, a fizika tantervek követelményei, tartalmai a gyermek számára átláthatóbb egységes világlátás és megértés, azaz az alapkompentenciák fejlesztése érdekében összehangoltan kiegészítsék egymást. A különböző tantárgyak és tantervbizottságok közötti kommunikációs zárlat élteti továbbra is a diszciplínákra/tantárgyakra tagoltságot, esetenként párhuzamosságot.

És még nem is beszéltünk arról, hogy nemcsak az egy műveltségterülethez tartozó tantárgyak összehangolása lenne alapvető tantervfejlesztési követelmény. Hisz a különböző „tantárgyaknak” figyelembe kellene vennie azokat a sokat hangoztatott általános kompetenciákat, amelyek kulcskompetenciák címszóval minden tanterv bevezetőjében deklaratív szerepelnek: kommunikációs és kognitív, tanulási, digitális stb.

A koherens tantervfejlesztés folyamatának, a vertikális és horizontális tantervi keresztkapcsolatok fontosságának felvillantásával jól láthatóak azok a hiányosságok, amelyek a romániai fejlesztéspolitika fonákságai miatt szinte lehetetlenné teszik a tudatos és körültekintő innovációt.

Mindezek ellenére az egyes tantárgyak tanterveiben jelentős szemléleti változások történtek; másokban viszont kevésbé. Ezt láttatják a *Horizontok* rovatban olvasható tantervelemzések (román, matematika, szociális nevelés).

Folyamatként, de ugyanakkor fontos *eseményként* tartjuk számon a Bolyai Nyári Akadémia jubileumát. Ez alkalomból kezdtük el közölni az idei továbbképzés szekcióvezetőinek beszámolóit az *Események* rovatban (folytatása a téli lapszámban követhető).

A fentiekben említett témák mellett olvashatóak a *Módszertár*, a *Szülők iskolája* rovat akár vitaindítóként is felfogható írásai. A *Szemle* a szokásos filmajánló mellett az új román tantervhez kapcsolódó módszertani kézikönyv recenzióját tartalmazza.

Úgy gondolom, hogy ez a szám olyan problematikus témákat érint, amelyek többünket foglalkoztatnak. Emiatt is érdemesek arra, hogy a szakmai beszéd további tárgyát képezzék.

Fóris-Ferenczi Rita